

## **PROBLEMY ETYCZNE W CYBERPRZESTRZENI<sup>1</sup>**

### **Streszczenie**

Esej porusza kwestie etyczne w cyberprzestrzeni, skupiając się na dynamicznym rozwoju technologii informacyjnych. Autor analizuje, czy wartości etyczne mogą przetrwać i odgrywać kluczową rolę w biznesie internetowym, który jest nierozdzielnie związany z nowoczesnymi narzędziami cyfrowymi. Esej składa się z kilku głównych części, a autor porusza różne aspekty etyki w świecie internetu.

### **Słowa kluczowe**

Wolność a odpowiedzialność w internecie, hejt<sup>2</sup> online, manipulacja społeczna i sztuczna inteligencja, rola biznesu internetowego, społeczność, edukacja i technologia jako narzędzia etyczne.

W dobie dynamicznego rozwoju technologii informacyjnych, internet stanowi kluczową arenę, gdzie niemal każdy aspekt życia społecznego, kulturowego i biznesowego jest nieodłącznie związany z nowoczesnymi narzędziami cyfrowymi. Internet otwiera przed nami sferę, która wydaje się być niczym nieograniczona wolność, pełna możliwości komunikacyjnych, społecznościowych i biznesowych. Jednakże, wraz z rozwojem tego dynamicznego medium, rodzą się pytania dotyczące etyki biznesu internetowego, a także relacji między nowymi technologiami informatycznymi a wartościami społecznymi.

W niniejszym eseju skupiono się na złożonym zagadnieniu etycznych problemów, jakie niesie za sobą cyberprzestrzeń. Poddano analizie to, czy przestrzeń online, zdominowana przez media społecznościowe, portale informacyjne, platformy wideo, sztuczną inteligencję i inne nowoczesne technologie, może być miejscem, w którym wartości etyczne nie tylko przetrwają, ale również odgrywają kluczową rolę w kształtowaniu sposobu, w jaki prowadzone są działalności biznesowe.

Rozważając tę kwestię, warto przyjrzeć się, jakie są problemy w świecie cyfrowym, czy biznes internetowy ma możliwości na wdrożenie etycznych wartości, jak społeczność korzystająca z zasobów internetowych może egzekwować przestrzeganie zasad etycznych przez firmy, a także na ile możliwa jest kontrola nad zasobami internetowymi, twórcami działającymi w tym środowisku oraz ochrona użytkowników i autorów przed nadużyciami, takimi jak naruszenia praw autorskich czy nielegalne wykorzystywanie danych.

W dalszej części eseju szukano odpowiedzi na te pytania, zgłębiając różnorodne aspekty etyki świata internetowego. Przeanalizowano przykłady praktyk firm, które wdrażają jak i rzucają wyzwanie dla norm etycznych. Ostatecznym celem refleksji będzie zrozumienie, jak nowe technologie IT wpływają na etykę biznesu internetowego i w jaki sposób społeczeństwo może aktywnie kształtować terelacje.

Na początku należy omówić kwestie wolności w Internecie, który jest już codziennością

---

1 Cyberprzestrzeń - definicja, synonimy, przykłady użycia, <https://sjp.pwn.pl/szukaj/cyberprzestrze%C5%84.html>, [data dostępu: 04/03/2024].

2 Hejt - definicja, synonimy, przykłady użycia, <https://sjp.pwn.pl/szukaj/Hejt.html> [data dostępu: 04/03/2024].

i nieodłącznym elementem naszego życia. Paradoks między wolnością a odpowiedzialnością ukazuje się jako główna kwestia w kontekście nowych technologii IT. Internet oferuje niczym nieograniczoną swobodę wyrażania opinii, dzielenia się informacjami i nawiązywania kontaktów z ludźmi na całym świecie, co z jednej strony jest fundamentem swobodnego przepływu wiedzy. Jednak z drugiej strony, z tą wolnością wiążą się niezwykle wyzwania etyczne, z którymi społeczeństwo musi się zmierzyć. W odniesieniu do kwestii odpowiedzialności społecznej informatyków oraz innych aspektów etycznych, niestety, nie ma jednoznacznych ustaleń:

*„Nie można [...] ustalić, jak przedstawia się sprawa z nakazami odpowiedzialności społecznej informatyków [...] [to – W.W.G.] pozostałe kwestie moralne [...] mogą być wywiedzione z ogólnych zasad etycznych, przede wszystkim z nakazu uczciwości: dotyczy to naruszania prywatności, nieuprawnionego dostępu do zasobów komputerowych, nielegalnego oprogramowania itp.”<sup>3</sup>.*

Ten cytat podkreśla istotę niepewności i konieczności rozważenia, gdyż zagadnienia związane z etyką w obszarze nowych technologii nie są jednoznaczne, a rozstrzygnięcia wymagają głębokiej refleksji i debaty społecznej.

Rozprzestrzenianie fałszywych informacji, znane jako fake news, stało się plagą współczesnej przestrzeni internetowej. Wolność wyrażania swoich poglądów, nawet jeśli są one nieprawdziwe, buduje groźny fundament dla dezinformacji, prowadząc do zafałszowania rzeczywistości i kształtowania nieprawdziwych przekonań. Etyczne dylematy związane z tym zjawiskiem stawiają pytanie o granice swobody słowa w kontekście przeciwdziałania rozprzestrzenianiu fałszu, przy jednoczesnym szacunku dla wolności wyrażania opinii.

*„W sondażu przeprowadzony w lutym 2018 r. na zlecenie Komisji Europejskiej 48 proc. Polaków przyznało, że codziennie lub prawie codziennie spotyka się z wiadomościami, które zniekształcają rzeczywistość lub są nieprawdziwe; 27 proc. spotyka się z fake newsami przynajmniej raz w tygodniu. Raport potwierdza, że problem fałszywych wiadomości i dezinformacji narasta. Znaczna część odbiorców mediów ma świadomość utrudnień w dostępie do rzetelnych źródeł informacji, wprowadzania w błąd, celowej dezorientacji, która wywołuje trudności ze zrozumieniem i interpretacją zjawisk”<sup>4</sup>.*

W obliczu tego alarmującego trendu trzeba zastanowić się, jak społeczeństwo i platformy internetowe mogą efektywnie reagować na rozprzestrzenianie się fake newsów. W kontekście etyki biznesu internetowego pojawia się pytanie o rolę mediów społecznościowych, portali informacyjnych i platform w zwalczaniu tego zjawiska.

Niezwykła popularność platform społecznościowych jako źródeł informacji stwarza szanse, jak i zagrożenia. Z jednej strony platformy umożliwiają każdemu, kto ma dostęp do internetu szybki dostęp do najnowszych informacji, z drugiej zaś te informacje nie są weryfikowane w odpowiednim czasie. Co może prowadzić do szybko rozprzestrzeniającej się dezinformacji dużej liczby użytkowników, czy postronnych ludzi, którzy te informacje otrzymali od właśnie tych użytkowników, a co za tym idzie kształtowania się opinii, które są oparte na błędnych lub zmanipulowanych informacjach.

3 W. J. Bober, Powinność w świecie cyfrowym: etyka komputerowa w świetle współczesnej filozofii moralnej, Cyberkultura, Internet, Społeczeństwo, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2008.

4 M. Chyliński, Fałszywe wiadomości: antydobry w ekosystemie informacji, Com.press, nr 4 (1) (2018), <https://ruj.uj.edu.pl/xmlui/handle/item/68060> [data dostępu: 04/03/2024].

Hejt online, czyli agresywne i nieprzyjazne zachowania w przestrzeni wirtualnej, to kolejny problem, który wynika z nadmiernej wolności internetowej. Anonimowość w sieci często staje się katalizatorem dla nienawistnych komunikatów, obrażających treści czy cyberprzemocy. W tym kontekście rodzi się pytanie, czy wolność wyrażania siebie może być kontrolowana w celu zapobiegania szkodliwym skutkom dla jednostek i społeczności.

*„Z naszych danych wynika, że kontakt z materiałami szerzącymi nienawiść w internecie jest powszechny. To odkrycie powinno być czerwoną flagą w tym sensie, że dane pokazują nienawiść jako powszechną część doświadczenia online, która może mieć negatywne skutki. Nienawiść w internecie jest często kierowana na określone typy osób, bezpośrednio ze względu na wygląd fizyczny, płeć społeczno-seksualna oraz przekonania religijne i polityczne. Nienawiść w internecie wiąże się również z rozpowszechnianiem niezwykle brutalnych materiałów.”<sup>5</sup>*

Zjawisko to jest głównym problemem internetu, z jakiego korzystamy tak dorośli jak i dzieci. Oczywiście są już systemy chroniące najmłodszych od tego typu zachowań czy treści. Za przykład można podać chociażby rządową aplikację o nazwie mOchrona<sup>6</sup>. Aplikacja ta jest idealnym przykładem działania państwa na rzecz bezpieczeństwa i prewencji, między innymi przed hejtem, ale również innymi niebezpieczeństwami, jakie można napotkać w świecie cyfrowym.

Manipulacja społeczną, a zwłaszcza wykorzystywanie algorytmów i sztucznej inteligencji do kierowania uwagi użytkowników, dodatkowo podkreśla delikatny balans między wolnością a odpowiedzialnością. W momencie, gdy technologie te są używane do kierowania treściami w taki sposób, aby wpływały na zachowania i przekonania ludzi, powstaje pytanie, czy powinniśmy ograniczać wolność algorytmów w trosce o etyczne zasady manipulacji społecznej.

Dylematy pomiędzy wolnością, a odpowiedzialnością w erze Internetu, kluczowe stają się zdefiniowanie granic między swobodą wyrażania się a koniecznością troski o dobro społeczne. Jak znaleźć równowagę między otwartością na różnorodność opinii a potrzebą ochrony przed dezinformacją i hejtem? To pytanie staje się coraz bardziej palące, gdyż z każdym dniem nasze społeczeństwo staje w obliczu coraz bardziej złożonych etycznych wyzwań związanych z wolnością i odpowiedzialnością w obszarze internetowym.

Zadając sobie pytanie, czy biznes internetowy ma możliwości na wdrażanie norm etycznych, otwieramy dyskusję na temat roli i odpowiedzialności firm w przestrzeni online. Biznes internetowy zdecydowanie posiada możliwości wprowadzania norm etycznych, a nawet odgrywania kluczowej roli w kształtowaniu się standardów etycznych w środowisku cyfrowym.

Możemy wymienić kilka podstaw, na których takie standardy mogłyby rozwijać się bez przeszkód. Pierwszą z takich podstaw jest budowanie kultury organizacyjnej w oparciu o wartości etyczne. To obejmują jasne zasady postępowania, szkolenia pracowników w zakresie etyki oraz promowanie uczciwego podejścia do biznesu. Takie podejście skutecznie zapewni firmą etyczną, a co za tym idzie profesjonalną kadrę, z którą klienci będą chcieli wchodzić w kontakt no i oczywiście w kontakt z firmą.

5 T. Keipi i in., Online hate and harmful content: Cross-national perspectives, First published 2017, t. [https://toc.library.ethz.ch/objects/pdf03/z01\\_978-1-138-64506-6\\_01.pdf](https://toc.library.ethz.ch/objects/pdf03/z01_978-1-138-64506-6_01.pdf), Routledge advances in sociology (London: Routledge, 2017), <https://doi.org/10.4324/9781315628370> [data dostępu: 04/03/2024].

6 Aplikacja mOchrona – stworzona dla rodziców z myślą o dzieciach - Nie zagub dziecka w sieci - Portal Gov.pl, Nie zagub dziecka w sieci, <https://www.gov.pl/web/niezagubdzieckawsieci/aplikacja-mochrona--stworzona-dla-rodzicow-z-mysla-o-dzieciach> [data dostępu: 04/03/2024].

Drugą podstawą jest wdrożenie polityki ochrony prywatności i bezpieczeństwa. Bez surowych i ściśle przestrzeganych procedur. Firmy niedbające o bezpieczeństwo danych swoich klientów mogą liczyć jedynie na utratę zaufania i problemy prawne. Przykładem mogą nam posłużyć choćby meta (Facebook)<sup>7</sup>, cambridge analytica<sup>8</sup> czy nasz rodzimy wyciek danych z Alablaboratoria<sup>9</sup>, których wizerunek jest bardzo zszargany przez nieprawidłowe obchodzenie się z danymi swoich użytkowników. Bezpieczeństwo danych w dzisiejszych czasach jest kwestią niezaprzeczalnie kluczową nie tylko dla biznesu, ale także dla każdego człowieka poruszającego się w internecie.

Walka z dezinformacją i hejtem jest kolejną podstawową, która jest niezbędna do wprowadzenia standardów etycznych do cyberprzestrzeni. Działania w celu ograniczenia rozprzestrzeniania się dezinformacji i hejtu powinny skupiać się na sprawnej szybkiej moderacji treści, współpracy z użytkownikami w zgłaszaniu problemów oraz edukację dotyczącą etyki online. Sprawna moderacja daje użytkownikom poczucie solidnej obsługi i profesjonalności. I co więcej daje widziane gołym okiem rezultaty.

Biznesy internetowe mają możliwość angażowania się w rozwój i społeczną odpowiedzialność. Działania charytatywne, programy wsparcia społeczności lokalnych i dbałość o aspekty ekologiczne mogą być integralną częścią ich strategii. Google<sup>10</sup> na swojej stronie głównej chwali się, że już od 30 lat działają na rzecz klimatu. Za pomocą przeglądarki Bing firmy Microsoft<sup>11</sup> można codzienną aktywnością zasadzić nie jedno drzewo w krajach afrykańskich. Takie praktyki nie tylko wzmacniają pozycje firm, ale także jak w podanych przykładach dobrze działają na środowisko i społeczności lokalne.

Oczywiście nie są to jedyne zagadnienia, jakie pomagają etycznym normom dostać się do biznesu internetowego. W niniejszym eseju przedstawiłem i opisałem tu jedynie podstawy, które w mojej opinii bardzo pomagają w uczynieniu świata internetu bardziej moralnym miejscem, które jest już dla nas codziennością.

Rozważając, jak społeczność korzystająca z zasobów internetowych może egzekwować przestrzeganie norm etycznych przez firmy oraz kontrolować zasoby internetowe, twórców i chronić użytkowników przed nadużyciami, pojawiają się różne aspekty, które warto rozwijać.

Po pierwsze samoregulacja społeczności, na mediach społecznościowych możemy promować samoregulację przez pokazywanie ludziom jak proste jest stosowanie zasad w większości akceptowanych przez społeczeństwo. Przykładem takich społeczności może być społeczność użytkowników systemu operacyjnego Linux<sup>12</sup>. Ludzie skupiający się w tej społeczności nie tylko nie pozwalają na to, żeby ktokolwiek był toksyczny np.: przeklinał lub wyzywał innych, ale też pomagają sobie nawzajem i z chęcią witają nowych (zielonych) użytkowników.

7 E. Rutkowska, Subskrypcja albo śledzenie. Co robi Meta, gdy dostanie zakaz reklamy?, 8 listopad 2023, <https://www.gazetaprawna.pl/firma-i-prawo/artykuly/9340536,subskrypcja-albo-sledzenie-co-zrobi-meta-gdy-dostanie-zakaz-reklamy.html> [data dostępu: 04/03/2024].

8 A. Langone, Facebook's Cambridge Analytica Controversy Could Be Big Trouble for the Social Network. Here's What to Know, 20 marzec 2018, <https://time.com/5205314/facebook-cambridge-analytica-breach/> [data dostępu: 04/03/2024].

9 Serwis Rzeczypospolitej Polskiej, Największy wyciek danych medycznych w Polsce. Sprawdź, czy Twoje dane też wykradziono, 29 listopad 2023, <https://www.gov.pl/web/baza-wiedzy/najwiekszy-wyciek-danych-medycznych-w-polsce-sprawdz-czy-twoje-dane-tez-wykradziono> [data dostępu: 04/03/2024].

10 Sustainable Innovation & Technology - Google Sustainability, Sustainability, <https://sustainability.google/> [data dostępu: 04/03/2024].

11 Microsoft, „Microsoft”, b.d., <https://support.microsoft.com/pl-pl/topic/cz%C4%99sto-zadawane-pytania-dotycz%C4%85ce-e-tree-w-prze%C4%85darce-microsoft-edge-microsoft-weather-i-microsoft-wallet-d6fde56e-b61d-4990-bd69-7a503ed64895> [data dostępu: 04/03/2024].

12 Linux.org, <https://linux.org/> [data dostępu: 04/03/2024].

Po wtóre edukacja i uświadamianie użytkowników na temat etycznych kwestii online, takich jak ochrona praw autorskich czy prawa do prywatności, takie działania są kluczowe dla rozpowszechnienia się dobrych norm etycznych. Co w perspektywie czasu może skutkować tym, że użytkownicy staną się bardziej świadomi swoich etycznych praw i obowiązków. Ale także pomóc im identyfikować i zgłaszać naruszenia.

Na koniec wspomnę o tym, że firmy mogą stosować narzędzia technologiczne takie jak sztuczna inteligencja do moderowania, rozpoznawania zagrożeń, kontroli zamieszczanych treści czy kontaktu z klientami. W tym przypadku jednak musimy zachować pewien dystans i ostrożność, aby nie naruszać prywatności użytkowników.

Reasumując etyka w świecie internetu i biznesu internetowego jest bardzo ciekawym i fascynującym zagadnieniem na który każdy człowiek ma wpływ. Choćby przez samo kontrolę czy regulacje prawne, które chronią zarówno użytkowników, jak i twórców.

Jeszcze w żadnej epoce w historii świata podstawowe rzeczy takie jak zakupy, rozmowa z ludźmi z innych krańców świata i praca nie były tak szybkie i tak łatwo osiągalne. I w żadnej epoce nie było takich problemów, z którymi nasze pokolenia muszą się mierzyć. Dlatego też ważne jest abyśmy uważali na etyczne zagadnienia naszej codzienności i dawali temu wyraz przez dawanie przykładu i edukowanie innych o skutkach i konsekwencjach nie etycznego zachowania w przestrzeni internetowej.

Kończąc Autor chciałby podzielić się jednym z cytatów Henry'ego Forda, mianowicie „Jeśli wszyscy idą razem do przodu, sukces sam o siebie zadba”. Przytoczony cytat, w opinii Autora, doskonale odzwierciedla to, co jest ważne - to znaczy społeczności, które tworzą świat internetu. Jeśli wszyscy użytkownicy razem będą szli w kierunku wdrażania wartości etycznych do cyberprzestrzeni, jeśli będziemy naszymi działaniami wymagać etyki w internecie, to na pewno ją dostaniemy.

---

## BIBLIOGRAFIA

---

1. Langone A., Facebook's Cambridge Analytica Controversy Could Be Big Trouble for the Social Network. Here's What to Know, 20 marzec 2018. <https://time.com/5205314/facebook-cambridge-analytica-breach/>.
2. Bober W. J., Powinność w świecie cyfrowym: etyka komputerowa w świetle współczesnej filozofii moralnej. Cyberkultura, Internet, Społeczeństwo. Warszawa: Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, 2008.
3. Chyliński M., Fałszywe wiadomości: antydobra w ekosystemie informacji. Com.press, nr 4 (1) (2018). <https://ruj.uj.edu.pl/xmlui/handle/item/68060>.
4. Rutkowska E., Subskrypcja albo śledzenie. Co robi Meta, gdy dostanie zakaz reklamy?, 8 listopad 2023. <https://www.gazetaprawna.pl/firma-i-prawo/artykuly/9340536,subskrypcja-albo-sledzenie-co-zrobi-meta-gdy-dostanie-zakaz-reklamy.html>.
5. Keipi T., Näsi M., Oksanen A., Räsänen P., Online hate and harmful content: Cross-national perspectives. First published 2017. T. [https://toc.library.ethz.ch/objects/pdf03/z01\\_978-1-](https://toc.library.ethz.ch/objects/pdf03/z01_978-1-)